

**KIS-699 – Gl. zénith, lignerolle, loxodromie, orthodromie,
marque, signal, mésosphère, météorologie, escamoter,
mousqueton**

[Notenn e sigur al labour renet gant Gab CHEREL da sevel ul levr war ar bageal]

ZENITH

(GC – 06 09 00)

Gl. *zénith*. Sz. *zenith*. “D'une mauvaise lecture de l'arabe *samt*, *semt*, proprem. « chemin », dans l'express. *samt-ar-râs* « chemin au-dessus de la tête »” (Pt Robert).

VALL. : “*neinboent* m. (d'après le gallois) ; *bannwel* d'après V m.”

VALL.SUP. : “*bannwel* d'après V, ajouter : et gallois.”

NDBF. : “*bannwel zénith*.”

NDBF. & GIBR. : “*neinboent* m. *zénith*” ; “*nenboent* Voir *neinboent*.”

GIBR. : “*bannwel-noz* crépuscule” [*bannwel ezvezant*].

(GE da GC – 18 11 00)

Ouzhpennañ a rafenn :

VALL. : “FAITE *barr*, *lein*, *nein* (mieux *nen*) m.”

Houmañ eo ar gudenn savet gant Vallée : ha distreiñ d' ar skrivad reizhistorek *nen* (hBr. *nin* ha *Kastellin* < *kastell nin*, Kb.Kn. *nen*) pe chom gant ar skrivad hag an distagad *nein* ? Kudenn heñvel gant *deiz* bet miret er yezh lennegel ha kempred pa ve reizhistorek *dez* (chomet en denanvenn *Le Dez*). Ne welan ket amañ un afer a c'hlanyezh met hepken a armerzh sonel : diek eo ar brezhoneg o c'houzañv div elsonenn en ur ger ; e se, *neinboent* a son ponner ha digempouez. Roparz Hemon en deus eñ merzhet, o venegiñ *nenboent* e GIBR. met n'eo ket *nen*. A-du e ven evit mirout *nein* met evit degemer *nenboent* — evel a 'm eus graet endeo e *Geriadur ar Mediaoù*. Ne ve eno netra digunvesoc'h eget degemer *devezh* e-kichen *deiz*.

LIGNEROLLE

(GC – 06 09 00)

Gl. *lignerolle*. “Petite ligne faite avec l'étaupe des vieux cordages” (Larousse). “Petit filin de fil de caret” (Pt Robert). “[...] formée d'un fil de caret partagé en deux petits faisceaux de chanvre, que l'on tord de gauche à droite, puis réunis ensemble en les tordant de droite à gauche. Sert à amarrer le linge sur les cartahus ; pour les surliures, queues-de-rat, etc.” (GRUSS).

Da dostaat emañ Gl. *ligneul*. “Assemblage par torsion et poissage d'un certain nombre de fils tordus, de lin ou de chanvre, à l'usage des cordonniers” (Larousse).

VALL. a ro Gl. *lignol* (sic), Br. *lignel*, *lignezenn*.

Kinnig a ran Br. *lignel* g.-où da gevatal da Gl. *lignerolle* (ha *lignol* s.-enn a-dal da Gl. *ligneul*).

(GE da GC – 18 11 00)

Netra souezhus er stumm Gl. *lignol* roet gant VALL., pa emañ orin ar gerioù-se en iLa. **lineolum* eus La. *linea* "neudenn lin", aet da hGl. *lignoel*, *lignel* "neudenn lin, neudenn lifret gant peg" ha da droiennoù idiomatek evel *au lignolet* "nifl, cheuc'h". Bezet pe vezet, e kaver kevatalioù brezhonek Gl. *ligneul* (*lignol* ?) e Br. *lignelen* (C.), *lignol*, *lignen*, *lignel* (GReg.), *lignel*, *lignezenn* (VALL.), *lignol* coll.-enn (GIBR.)

Diaes e ve degemer an div furm nes Br. *lignol* ha *lignel* (trestummad an eil eus eben) da aroueziñ traoù nes. Un eorizh er geriañ, en trestummañ dreist-holl (a zo “reolenn an dreuzvegenn” un arvez anezhañ), zo : furmoù nes, traoù pell ; traoù nes, furmoù pell (sk. *diwez*h, *divez*(el) ; *moul*(añ), *moll*) — nemet e ve, evel just, ur c'heñver poellel (ment, h.a.) etre an daou dra hag un deveradur neuziadel, mellek (rakger, lostger, h.a.) etre an div furm (da skouer : *liorz*h, *gourliorz*h ; *koad*, *koadenn* ; *bolc'henn*, *bolc'han*). Ha ne gav ket dit e ve al lec'h da zedadvout “reolenn an dreuzvegenn”, seul gent ma tirenkfes d'an nebeutañ drezi ar furmoù degemeret : Br. *lignol*, Gl. *ligneul* ; Br. *lignezenn*, Gl. *lignerolle* ?

ORTHODROMIE, LOXODROMIE

(GC – 06 09 00)

Gl. *orthodromie*. “Du gr. *orthodromein* « courir en ligne droite ». Route d'un navire, d'un avion qui suit la voie la plus directe” (Pt Robert).

Gl. *loxodromie*. “Du gr. *loxodromos*, de *loxos* « oblique », et *dromos* « course ». Courbe suivie par un navire lorsqu'il coupe tous les méridiens sous un angle constant” (Pt Robert).

“La façon la plus facile pour un navigateur d'aller d'un point à un autre est de le faire à route constante. Sa route coupe alors tous les méridiens sous le même angle constant et décrit sur le globe terrestre une trajectoire en spirale s'enroulant autour du pôle, qu'on appelle loxodromie” (GDNA 2, p. 200).

“La loxodromie qui est représentée par une droite sur des cartes en projection de Mercator représente en réalité sur la sphère terrestre une courbe à allure de spirale.

“La route la plus directe, dite orthodromie, ou route par l'arc de grand cercle, coupe au contraire chaque méridien sous un angle différent et doit être déterminée par le calcul ou par l'emploi de cartes spéciales.

“Au voisinage de l'équateur, ou sur de faibles distances, orthodromie et loxodromie peuvent être pratiquement confondues” (LA MER).

Mar dalc'han kont eus ar gerdarzh e tisoc'han gant : Br. *hent beskellek*, *beskellhent*, *beskellred* pe dre veztroc'hañ : *beskhent*, *beskred* a-dal da Gl. *loxodromie* ha gant Br. *reizhhent*, *reizhred* a-dal da Gl. *orthodromie*.

Loazioù all : Br. *treizh*, *treug*, *treuz* a-dal da Gl. *traversée*, *trajet* ; Br. *biziez*, Gl. *biais*. Mar gran dave da stumm an treugoù e tisoc'han gant *X troellennek*, *troell(enn)X* a-dal da Gl. *loxodromie* ha gant *X eeunregek*, *eeunregX* a-dal da Gl. *orthodromie* (*X = hent, red, treizh, treug, treuz, h.a.*)

(GE da GC – 18 11 00)

Mar komprenan, ez eo an *orthodromie* an hent hervez ur warenn eus ar c'helc'h kreizet e kreiz an Douar, al *loxodromie* an hent hervez ur warenn eus un droellenn deirmentek kevahel gant an Douar. Daou rumm kudennoù zo dirazomp evel e pep gerluniañ : dibab ar c'healioù da zec'heriañ, dibab ar c'hedrannoù d' o dec'heriañ.

Ur geveneped kemplezh zo etre an daou veizad. Saverion an termenou etrevroadel o deus dibabet kevenebin *ortho-* ha *loxo-*, eleze ar c'healioù "eeun, rageeun, war eeun" ha "beskellek, gwelch, gwar, skoevus". Un dibab eeun eo ha moarvat an hini gwellañ, rak an dibab all, kevenebin "gwarenn gelc'h (bras)" ha "gwarenn droellenn deirmentek" a vije bet amjestr kenan, ma n'eo ket dic'hallus, da zec'heriañ. An hent gwellañ dimp eo enta derc'hel ar geveneped dibabet evit an termenou etrevroadel.

Pe furmoù dibab evit dec'heriañ *a*) ar gevenepted desellet, *b*) keal an hent erolet gant ar vag ?

a) Te a veneg : *beskell* (*besk*, *biziez*) – *reizh*, *troellennek* (*troellenn*, *troell*) – *eeunregek* (*eeunreg*) [evezhiadenn : diasur eo gerdarzh *beskell* ha ne c'haller ket e ziren da *besk*]. Ar gudenn eo bodañ ur c'houblad rakgerioù o tec'heriañ ar gevenepted etre ar c'healiou "eeun, eeunañ, rageeun" hag "ameeun, gwar, kamm, skoevus". Emc'houlenn a ran ha ne ve ket an dro da bleidiñ gant ur gudenn hollekoc'h a zo kavout an daouad rakgerioù o verkañ ent digen ar gevenepted usveneget, rak ar rakgerioù arveret betek henn zo liessteriek ha forc'hellek : *reizh*, *eeun*, *kamm*, *gwar*. Kentañ kammed e ve aozañ an kez daouad. Daou zoare zo da savelañ ur rakger nevez : 1. Reiñ fred d' ul loaz diarver. 2. Luniañ ur furm nevez.

Reiñ fred a rafenn da hBr. *deri*, dezneuziet Br. *dere* "droit, juste, convenable", kevelep da Iw. *díriug*, *díriuch* "tout droit" (DGVB 135). Bezañs *dere* evel stirann Br. *dereout*, *dereat* a lak pellder a-walc'h etrezo hag an adanv *dere* kemeret da rakger.

Luniañ a rafenn ar rakger *dewar-* ; *de-* lakaet da adrakger muioc'h dre abegoù ezien (*a*) diuz ur c'hemeradur eus *gwar*, e se ezvevennañ ar c'hemeradurioù all — na pa ve an hini a gaver e *gwarenn* ! — koulz ha kennotadur buhezel ar ger ; *b*) kaout ur furm gemparzhiek da *dere-*) eget dre un abeg enien (betek gouzout ez eo durc'hadur ster *de-* a bouez bihan en degouezh).

b) Menegiñ a rez un teskad stirannoù gallus : *hent*, *red*, *reg*, *reizh*, *treug*, *treuz* ; ouzhpennañ a rafenn : *to* / *te*, *tizh*, *treu*.

Lezel a rafenn a-gostez an elfennoù re ledan o steriegezh evel *red*, *reg*, *treuz* pe engwezhiet gant sterioù nes e hanc'herieg ar merdeñ : *reizh*, *treug*, *to* / *te*, *tizh*. Da gentañ e 'm eus soñjet e *treu* arveret c'hoazh da verkañ "hent (ar goulou)", KIS-357, sl. La-09, p. 65, nemet e 'm eus kilet en arbenn eus ar skoilh sonel a c'hoarvezfe gant **deredreu*, **dewardreu* .

A-benn ar fin e hañval *hent* bezañ an elfenn dereatañ en desped d' e steriegezh ledan ; arveret e vez ivez e yezh ar merdeñ, hogen er ster a gaver end-eeun e *loxo-*, *orthodromie*. E se e kinnigfen : *derehent* ha *dewarhent* ha, diouzh an ezhomm, *derehentiñ*, *dewarhentiñ*...

MARQUE, SIGNAL

(GC – 11 10 00)

Evit kendeheriañ Gl. *marque* (*balisage*) e choman war vordo etre Br. *arhent* hag *arouez*. Oc'h arzaelañ va zroidigezh :

“Le balisage est l'ensemble des marques mises en place à l'intention des navigateurs. Chaque marque possède une signification précise révélée par sa forme [...]”

“*An argoadur zo hollad an arhentoù stalet en amboaz ar voraerion. Pep arhent a ro stlenn dre e furm [...]”*

sed a skriv GE :

“Perak arverañ *arhent* aze ? Me oar e kemerer Gl. *signal* alies evel kenster da *signe*. Gwell na heuliañ aze ha derc'hel stad bepred eus ster diazez pep hini eus an daou dermen brezhonek : an *arouez* a lak war ouez, a ro da c'houzout, a ro stlenn ; an *arhent* a lak war hent, a ro da wezhiañ, a ro stur (hep tremen dre ret dre ar gouzout). Gwell e ve ober gant *arouez* : « [...] an *arouez* a ro stlenn dre he furm ». Pe, eeunoc'h, ober gant *merk*...”

Ober gant *merk* ne c'hallan ket, engwezhiet ma 'z eo ar ger da gendec'heriañ Gl. *amer*. Evidon n' eo ket fraezh an diforc'h etre *arouez* hag *arhent* en degouezh-mañ. Ar *marque* a ro da c'houzout, ya, (neuze *arouez*) met ha ne lak ket war an hent ivez (neuze *arhent*) ? Ha pa vez anv a *marque de parcours d'une régates* (flojennoù lem-laka dalc'het diloc'h keit ma pad ar regata) ? *arhent* pe *arouez* ?

marque *arouez*

marque cardinale *arhent priñvel*

marque d'eau saine *arhent dour frank*

marque de danger isolé *arouez un dañjer lec'hiek (poentek)*

marque de parcours d'une régates *arouez, arhent un treug regata*

marque latérale *arhent kostez*

marque spéciale *arouez arbennik*

voyant d'une marque *gournaou g. gournaouiou un arouez.*

(GE da GC – 21 11 00)

Ya, en degouezh e talvez an *arouezioù* da *arhentiñ* ; ent ledan, *arouez* hag *arhent* zo an un tra, an *arhent* o tont da *arouez* p'en merzher, an *arouez* o vont da *arhent* pa senter ouzh an ditour roet ganti. Diforc'h all, an *arouez* zo diangorzh diouzh an amzerelezh ; pa 'z a da *arhent* e samm un daveenn amzerel : ar STOP er c'hroazhent zo *arouez* bepred, ne zeu da *arhent* nemet d'an ampoent ma tegouezh ur c'harr. Arabat neuze bezañ strizh : e yezh ar pemdez, dreist-holl pa dalvez an *arouezioù* da *arhentiñ*, e c'haller arverañ an eil pe egile eus an daou dermen. Koulskoude, eo gwell ober gant *arouez* pa vez ar merk o reiñ stlenn hep mui ; gant *arhent* pa vez o reiñ un urzh. A du 'rall, e GEME. e ran gant *dergel* da verkañ ar sinad roet (gant un den pe un ardivink) da stlennañ war ar pezh a c'hoarvez pe war ar pezh a zo d'ober ; amzerel rik eo enta.

Da skouer e lavarfen : *dergel al loc'hañ* "signal du départ", *dergel arfroù* "signal d'alarme" (an *dergel* zo ivez un *arhent* hag, evit an arseller, un *arouez*). Moarvat e chomez en entremar goude va displegadurioù, met un domani kemplezh eo, rak emeur aze war an harzoù etre merzhout hag ober, etre emouez hag anemouez hag, e doareoù 'zo, etre an den hag an ijinenn.

Diwar vont, ne gavan ket mat e 'z pefe strishaet sterva Br. *merk* d'ober anezhañ kevatal Gl. *amer*. Un termen hollek ez eus anezhañ ha ne c'haller ket e amberzañ evit un arver dibarek. Ezhomm zo anezhañ da skouer evit deskripañ ha rummañ an *arouezioù*, an *arhentoù*, an *argeloù*, h.a. — a zo holl *merkoù*. Hervez ar geriadurioù e kaver da Gl. *amer* ar c'hevatalioù Sz. *sea-mark*, *landmark*, Kb. *nod tir*. Ur c'hevatal brezhonek a welfen a-walc'h eo *naoudi*, bet savet er Stlenneg da envel ar merk lakaet war un elfenn evit aesaat he daskavout ; luniet eo diwar *ti* (< hBr. *tig*- "piqûre, tache, marque", DGVB 313), ha *naou-* "anat, oc'h anadiñ, o reiñ da anaout" (< krBr. *gnou*, *gneuff*, GIBR. 975) ; ar splet gant *naoudi* eo na adkavout ennañ meneg ar mor pe an tir evel en termenoù saoznek.

Alese, e rofen kevatalioù eeun da 'z roll termenoù gallek dre zegas *merk* bep taol : *merk priñvel*, *merk dour frank*, h.a.

Liester *gournaou* : *gournaouioù*, met ivez *gourneier* — divizet e voe dezneuziañ krBr. *gneuff* e Br. *naouiñ* ; un dezneuziadur gallus eo ivez *neviñ*, an hini roet gant GIBR. er stumm *gneviñ* ; ul liester reol eus *naou*, *nev* zo *nevier*, *neier* (evel *gaou-gevier*, *parkoù-parkeier*).

MESOSPHERE

(GC – 11 10 00)

Studiet e voe kudenn kenedc'heriañ Gl. *Xsphère* e La-12, pp. 221 hh. Dre ma ne gavan ket eno ur c'hevatal brezhonek da Gl. *mésosphère* e kinnigan Br. *mezosfer*, *mezogelc'h*, war batrom *ionosfer*, *iongelc'h* (an Et. *meso-* o vezañ dezneuziet Br. *mezo-* — sl. *mezoderm* in PRED. 29-30 / 94, 95).

(GE da GC – 21 11 00)

Ya, *mezosfer* ha, mar be ret sevel hironoù, *mezokelc'h*, *mezokant* — ne vez ket kemmadur e seurt degouezh goude ar brizhrakger : ur plakadur ez eus anezhañ, ket ur rakger diwar amprest, evel e *teleporzh*, *antikorf*, *minibrozh*, *videokantenn* (sl. La-10,

pp. 196-197). Br. *iongelc'h* zo luniet diwar Br. *ion* kentamprest. Lakaomp e ve da sevel e-kichen *filmvreat* an termen oc'h aroueziñ unan a zo pitilh gant ar video, e ve luniet *videovreat*, o vezañ ma 'z eo *video* ur pennanv diwar amprest aet eno da rakger. Skoemp eo, met rankout a reer loveañ etre ar skoilhòù. Skoilhòù, sonel ar wech-se, 'm eus bet tro da verkañ c'hoazh, e raklavar GEGO., p. 10. An holl skoilhòù-se zo e gwir skoilhòù ouzh embreg an amprest : hemañ a zegas alies muioc'h a ziemsavioù eget a spletoù.

METEOROLOGIE

(GC – 11 10 00)

Kinniget 'm eus Br. *hinour* g.-*ion*, Gl. *météorologiste*. Ha ne vefe ket gwelloc'h : Br. *hinoniezhour*, rak kudenn a savo pa vo anv a gendec'heriañ Gl. *climatologie* ?

(GE – 21 11 00)

Ha dav eo reiñ an daou gevatal *hinoniez* ha *hinouriez* da Gl. *météorologie* ? Etre tri hent ez eus da zibab :

- 1°) *hinoniez* "skiant an hin", *hinouriez* "arsellerezh an hin", *hinadouriez* "studi an hinadoù" (Gl. *climatologie*) ;
- 2°) *hinoniez* "skiant an hin & arsellerezh an hin", *hinouriez* "studi an hinadoù" ;
- 3°) *hinouriez* "studi (= skiant & arsellerezh) an hin", *hinadouriez* "studi an hinadoù".

Emc'houlenn a ran ha kantrat eo ar c'hemm a lakafed etre skiant hag arsellerezh an hin : an arseller zo skiantour ivez hag ar skiantour arseller (ar c'hemm *-oniez* / *-ouriez*, przius moarvat e troioù 'zo¹, a vez alies dreistezhomm : eus *kevredadouriez* e komzer met betek gouzout n'eus ket anv eus *kevredadoniez*, eus *kalonouriez*, ket eus *kalononiez*...) Betek prouenn enep e tibabfen an trede hent, evel ma ra GEAK. a du 'rall pa ro : CLIMATOLOGIE *hinadouriez*.

ESCAMOTER

(GC – 11 10 00)

¹ War se, sl. ivez KIS-490, La-10, pp. 342-343.

“Si on ne peut escamoter complètement le moteur lorsqu'on navigue à la voile, il faut l'enlever de sa chaise et le ranger sur le pont” (NCDG p. 346).

Gl. *escamoter*. Ar ster hollek zo "faire disparaître" :

~ da geñver ur c'hoari : “par un tour de main qui échappe aux spectateurs” (Pt Robert) ;

~ da geñver ul laeroñsi : “en s'emparant furtivement” (id.) ;

~ da geñver un tun kalvezel : “en rentrant ou effaçant l'organe saillant d'un mécanisme” (id.).

En holl degouezhioù e hañval dereout Br. *sigotañ*. E VALL.SUP. e kaver *luda* adkemeret e GIBR. er stumm *ludañ*, hep dave.

“Ma ne c'haller ket sigotañ ar c'heflusker pa verdeer da ouel, en en lamor diwar e zoug hag en en renkor war ar pont.”

(GE da GC – 21 11 00)

Reiñ da *sigotañ* ster arnevez *escamoter* zo trealladur da 'm meno ; me oar e c'houzañv ur yezh an diskoulmoù iskrivañ... Ne hañval ken dereout ouzhit *hezidenn* "escamotable" a venegez e lec'h all. Un diskoulm all a welan : loc'hañ diwar krBr. “*cuhun, cahun, cuffun, caffunyez, cuffunyez* couvre-feu, l'action de couvrir le feu, avant de se coucher” (GMB 91), rnBr. “*en hem guffuna èn e vele, van. him guhunein* se couvrir au lit, tête et tout” (id.), bet degemeret e brezhoneg lennegel e rezh : *kafun* g. "action de couvrir le feu" & *kafunañ, en em gafunañ* h.a. ; *kufun* aa., *kufunek* aa. "qui se cache, qui se dissimule par timidité". Kinnig a rafen *kafun* aa. "escamotable", *kafunañ* "escamoter". Sk. : “*ur stign kafun*” ; “*gwechall e veze ankafun kilhoroù destalañ¹ an nijerezed ; hiziv e vezont kafun bepred*”. Ne zistaolan ket *kafunadus* evel just, met war glask d'ar grenned eo e kinnigan *kafun*.

¹ Gl. *train d'atterrissage*. Betek gouzout e ran gant *kilhoroù* a ginnige VALLEE ha gant *destalañ* a 'm boa kinniget e 'm c'henskriverezh gant Alan MONFORT e ser hon c'henlabour da brientiñ eil embannadur e levr *Gerioù evit komz brezhoneg bemdez* :

[GE da AM – 24 07 00] “A-zivout « atterrir », « amerrir », « alunir », h.a., ez adkavomp ur gudenn nad eo ket bet diskoulmet c'hoazh ; kinniget eo bet : *douarañ*, ger soularget gant sterioù all ; *leuriañ* diaes da arverañ en askont eus e heñvelster. Poent e ve diluziañ. Kement hag ober, luniañ un termen a dalvezfe evit kement evnell ha kement gorre a c'hell bezañ, eleze evit ne vern pe loc'hell o tont da harpañ diloc'h war ur skor ; da 'm meno e terefe ur stiran - *stal-* (FLEURIOT en deus anreet, *ÉC* 11 445-446, bezañs ur predeneg **stalo-* "situation, état, fait d'être stable" a adkaver e krBr. *stalaff* "établir") ; korvoet eo bet er yezh kempred e *stalañ* "disposer, établir", *arstalek* "constant" ; kinnig a ran *destalañ* da aroueziñ devoud al loc'hell

MOUSQUETON

(GC – 11 10 00)

Gl. *mousqueton*, Br. *stlakell*Gl. *mousqueton à ouverture sous tension*, Br. *stlakell hezigor danstegn*Gl. *mouqueton à ressort*, Br. *stlakell winterellek*Gl. *mousqueton ouvrable à distance*, Br. *stlakell hezigor a-bell*.

(GE da GC – 04 12 00)

Br. *stlakell*, perak ket ? Koulskoude, an un anvad a 'm eus roet d'ur benveg arveret er fiñveier, anezhañ ur plankenig, kenvellet ouzh e ziaz ur vrec'h a lakaer da stlakañ dirak ar c'hamera e derou hag e dibenn al lenadoù (Gl. *claquette*, Sz. *clapper*, *clapper board*).

Degaset omp amañ da brederiañ war dreug an dec'heriañ ha da briziañ kantabeg ar gerioù a luniomp. Ur stadadenn a reer : an abegoù a ra d'ar yezherion degemer ur ger ned int ket bepred ar re a reas d'ar yezhourion e luniañ. An abegoù o devoe un niver mat a dud da zegemer *meziant* n'o doa ket kalz da welout gant an abegoù a heñchas lugnidigezh ar ger. Kemmesk e vez abegoù ar yezherion : nemeur anezho a zegemeras *meziant* dre *abegoù enien*, eleze o tennañ da steriegezh ar c'hedrannoù, da wrizioù ar re-mañ en istor ar yezh hag ar preder — *abegoù enien* a ya d' ober *kantabeg* ar ger ; *abegoù ezien* a c'hoarias alies : ar santad e oa ankevazas ar ger *poellad* a arverent, ar c'hoant kaout ur ger ken divoas e brezhoneg ha ma oa bet *logiciel* divoas e galleg. An dislank etre abegoù ar yezhourion da sevel ur ger hag abegoù ar yezherion d' e zegemer ne ezdalc'h ket ar yezhourion diouzh an damant d'ar c'hantabeg. Koulskoude, ne ve ket dik lavarout e sent ar yezhourion ouzh *abegoù enien* nemetken ; int zo yezherion ivez hag alies e c'hoarvez dezho gervel *abegoù ezien* evit skarat etre dibarzhioù ken ha ken spirus diouzh ur savboent enien. Er c'heñver-se ez eo skouerius an dehentadur a zifourkas gant luniadur Br. *meziant* (KIS-410, La-09, pp. 445-450) : en tu all d' an *abegoù enien* (durc'hadurioù ster *mez-* ha *-iant*, kenorin *mez-* gant gerioù o tennañ da obererezhioù ar spered en holl yezhoù a orin indezeuropek), e c'hoarias ivez *abegoù ezien* o tennañ d' an hesoniezh (a reas da skouer dilezel

(nijerez, h.a.) o tiskenn war ur gorre (douar, mor, loar, h.a.) hag o chom diloc'h warnañ. Alese *destalañ* "atterrir", *destaladur* "atterrissage" (amañ ne rez ket anv eus ar mor nag eus al loar). Mat e ve morvat ouzhpennañ : *dibradañ* "décoller"."

meztrevn, mezpar) ha d' an damant a gevatebiezh sonel etre ar c'hendavegoù (*meziant* o kenglotañ gant *periant* evel ma kenglot *logiciel* gant *matériel*).

Evit distreiñ d' hon c'hraf, e lavarinn ez eus brasoc'h kantabeg gant *stlakell* oc'h aroueziñ ar benveg d' ober stlakoù, eget oc'h aroueziñ ur c'hrog a zo outañ ul lorikenn wint a ra ur stlak p' en lezer da serriñ : retvezek eo stlakañ gant ar benveg kentañ, *enien* enta an abegoù d' e envel *stlakell* ha bras kantabeg an anvad er ster-mañ ; ouzh kemm, ez eo deberzhek ar stlakañ gant egile, *ezien* an abegoù d' e envel *stlakell* (an ezhomm da gaout un anvad, bezañs ar c'hevatal Sz. *snap-hook*) ha bihan kantabeg an anvad er ster-se. Moarvat, en ezvezañs ur ster kent e vije bet darbennadus ar ster "krog gant lorikenn" ; hogen o vezañ ma 'z eo kantabekoc'h ar ster "benveg d'ober stlakoù" hag ouzhpenn se, abeg ezien, dre ma 'z eo bet embannet endeo ar ger er ster-mañ diwezhañ, e tere dilezel ar ster all.

Pe dermen reiñ da gevatal da Gl. *mousqueton*, Sz. *snap-hook* ? Kinnig a ran mont dre leterc'hañ. Dont a ra al lorikenn da glozañ ar c'hrog evel ma teu ur gefienn da serriñ ode ur park ; kefienn meneget gant MOA. : “*kefarz* « trique qui sert à boucher l'entrée d'un champ à la place d'une barrière »” ha “*kezarzou, kefarzou* « perches qui servent à clore l'entrée d'un champ »”. Ober a rafenn gant *krog kezarzek* pe, ent verr, *kezarzeg* g. (o lezel a-gostez *kefarz-* korvoet endeo dre leterc'hañ en arouzennoù, sl. KIS-504, La-10, p. 422 ha KIS-535, La-11, p. 194).

Ar *c'hezarzeg* a c'hoarvez eus ur c'hrog outañ ul lorikenn wint e doare m' emañ harp beg ar c'hrog ouzh beg al lorikenn, etrezo enta un ode c'halloudel ; pouezañ a reer war al lorikenn evit digeriñ an ode. Daou araezad ez eus, mar komprenan, da zerc'hel beg al lorikenn harp ouzh beg ar c'hrog, dezgeriet e galleg : à *ouverture sous tension* hag à *ressort*.

Te lavaro din ha faziet on, evel henn e komprenan à *ouverture sous tension* : fest e ve troad al lorikenn ha harp e ve he beg ouzh beg ar c'hrog dre berzh dastenn ar metal hep mui ; er *mousqueton à ressort* eo ur winterell a zalc'hfe beg al lorikenn harp ouzh beg ar c'hrog. E se, e ve anvet an daou seurt : *kezarzeg dre zastenn, kezarzeg dre winterell*.

A du 'rall, evel kevatal da Gl. *ouvrable (à distance)*, ne gav ket din e tere *hezigor* (aes da zigeriñ), met *digoradus* (a c'haller digeriñ). Alese e trofen Gl. *mousqueton ouvrable à distance* dre Br. *kezarzeg digoradus a bell* pe *kezarzeg digoret a bell* zoken.